

Східноєвропейський національний університет
імені Лесі Українки
Інститут філології та журналістики
Кафедра соціальних комунікацій

Олена Кошелюк

ПСИХОЛОГІЯ МАС
навчально-методичні матеріали з курсу

2016

УДК 070.1(07)
ББК 76.0я73+60.550.57я7
К 76

*Рекомендовано науково-методичною радою
Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки
(протокол № 10 від 15 червня 2016 р.)*

Кошелюк О.

К 76 Психологія мас : навчально-методичні матеріали з курсу / Олена Кошелюк. – Луцьк : Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки, 2016. – 34 с.

Розглянуто засадничі ідеї інформаційно-комунікаційних масових процесів, що опираються на психологію мас. Пропонуються теоретичні блоки, об'єднані у два змістових модулі, в першому з яких розглядається теорія мас та масової поведінки, у другому – масові психоінформаційні процеси та явища. Подано систему вправ для практичних занять, завдання для самостійної роботи студентів та рекомендації щодо їх виконання.

Для студентів магістратури спеціальностей «Журналістика», «Медіакомунікації».

**УДК 070.1(07)
ББК 76.0я73+60.550.57я7**

© О. Кошелюк, 2016
© Східноєвропейський національний
університет імені Лесі Українки, 2016

ВСТУП

Програма навчальної дисципліни «Психологія мас» складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки магістра спеціальностей «Медіакомунікації», «Журналістика».

Предметом вивчення навчальної дисципліни є загальнотеоретичні положення, що розкривають особливості теорії мас, масової поведінки та основні тенденції у сфері масових інформаційних процесів та явищ. Дисципліна має теоретико-практичний характер і не випадає із тісних міждисциплінарних взаємозв'язків. Зокрема, курс пов'язаний теоретично і практично з усіма курсами професійного циклу, психологією, логікою, філософією, етикою.

Програма навчальної дисципліни складається з таких **змістових модулів**:

1. Теорія мас та масової поведінки.
2. Масові психоінформаційні процеси та явища.

Мета курсу – розглянути та проаналізувати конкретні інформаційно-психологічні явища, які дозволяють зануритися у сучасне суспільство, виявити глибинні (психологічні) регулятиви масової поведінки як складової психології мас.

Основними завданнями вивчення дисципліни «Психологія мас» є окреслити наукові підходи до теорії мас, натовпу, взаємодії маси та еліти, маси і лідера / лідерів, мас в аспекті культурної інтеграції, медіапсихології, соціальних комунікацій, масових настроїв, політичних зокрема, та масових рухів.

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні:

знати:

- основи психології мас, масової поведінки, масових настроїв та явищ,
- теорії мас у наукових концепціях від античності до сучасності,
- особливості механізмів масової поведінки,
- психологію масових настроїв в аспекті соціальних комунікацій,
- масові рухи як стихійну організацію мас, масові психічні явища,
- соціально-психологічні функції релігії як масового психічного явища,
- психологію та семіотику моди, механізмів творення масового модного образу,

- принципи дезінформації і маніпуляції масовою свідомістю та ефективні модулі протидії масово-інформаційним впливам.

вміти:

- аналізувати та критично оцінювати масову поведінку за принципом психологічних чинників регуляції;
- проводити історико-філософські аналітичні зрізи масових настроїв у політичному житті,
- опираючись на знання психологічних особливостей масових явищ, адекватно сприймати масові явища агресії та агресивно налаштованої аудиторії (мас),
- розпізнавати моделі масово-інформаційних впливів на підсвідомість задля ефективної протидії псі-атакам.

На вивчення навчальної дисципліни відводиться 150 годин / 5 кредитів ECTS. Форма звітності – іспит.

СТРУКТУРА КУРСУ

<i>Назви змістових модулів і тем</i>	<i>Кількість годин у тому числі</i>			
	<i>Леці</i>	<i>Пр</i>	<i>Конс</i>	<i>Сам роб.</i>

Змістовий модуль 1. Теорія мас та масової поведінки

Тема 1. «Психологія мас» як навчальна дисципліна	12	2	2	8	
Тема 2-3. Маси та натовп у теорії психології мас	16	4	2	2	8
Тема 4. Психологічні аспекти масової поведінки	14	2	4	8	
Тема 5-6. Масові настрої	14	4	2	8	
Тема 7. Масові рухи як стихійна організація мас	14	2	2	2	8
<i>Разом за змістовим модулем 1</i>	70	14	12	4	40

Змістовий модуль 2. Масові психоінформаційні процеси та явища

Тема 8-9. Депресивні масові психічні явища. Паніка	12	4	2	6
--	----	---	---	---

Тема 10. Агресія як масове психічне явище	10	2		2	6
Тема 11. Релігія	12	2		2	8
Тема 12-13. Мода в системі масових явищ	12	4			8
Тема 14-15. Психологія реклами	14	4		2	8
Тема 16-17. Маніпуляція масовою свідомістю	10	4	2		4
Тема 18. Чутки у психології масової комунікації	10	2	2		6
<i>Разом за змістовим модулем 2</i>	80	22	6	6	46
Усього годин	150	36	18	10	86

ОПИС НАВЧАЛЬНОГО КУРСУ

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітній ступінь	Характеристика навчальної дисципліни
Кількість кредитів: 5	0303 Журналістика та інформація, 8.03030101 Журналістика	денна форма навчання
	1801 Специфічні категорії 8.18010019 Медіакомунікації,	нормативна
Модулів: 2	Психологія мас	Рік підготовки: 1
Змістових модулів: 2		Семестр: 9 /11
Загальна кількість годин: 150		Лекції: 36 год. Практичні: 18 год.
Тижневих годин: аудиторних: 3 самостійної роботи: 3	магістр	Самостійна робота: 86 год.
		Консультації: 10 год.
		Форма контролю: <u>екзамен</u>

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1.

ТЕОРІЯ МАС ТА МАСОВОЇ ПОВЕДІНКИ

Тема 1. «Психологія мас» як навчальна дисципліна

Загальна характеристика курсу «Психологія мас»: предмет, об'єкт, мета, завдання, взаємозв'язки з іншими навчальними дисциплінами. Поняття курсу: натовп, маси, масова психологія, масова свідомість, несвідоме (індивідуальне та колективне), архетипи, масові настрої, масові рухи, масова поведінка, масові психічні явища, масова комунікація.

Тема 2-3. Маси та натовп у теорії психології мас

Маси у наукових концепціях. Теорії мас. Психологія мас Г. Лебона, Г. Тарда, З. Фрейда, В. Райха, В. Вундта, Л. Уорда, С.Сігеле, Е. Канетті, Ч. Маккея. Психологія мас як теоретична проблема (М. Михайловський, В. Бехтерев, В. Різун, П. Корявцев, Д. Ольшанський, А. Руткевич, С. Митрохін, С. Московічі, А.Назаретян, К. Грауман, Л. Крузе). Маси та натовп: ознаки, спільне й відмінне, етапи формування та принципи взаємодії. Види мас, їх характеристика. Поняття про натовп. Основні підходи до аналізу масової поведінки у натовпі. Трансформація індивідуальної свідомості та поведінки в умовах натовпу: роль індивідуального та колективного несвідомого. Особливості регуляції поведінки натовпу.

Тема 4. Психологічні аспекти масової поведінки

Масова поведінка у світлі психоемоційних явищ. Страх – рушійна сила поведінки мас. Забобони та ілюзії як інформаційно-психологічні фактори, що впливають на масову поведінку. Механізми стихійної масової поведінки. Зараження як механізм психології масової поведінки. Психологічні аспекти навіювання. Наслідкування та його форми. Стереотипи у формуванні стилю масової поведінки.

Тема 5-6. Масові настрої

Поняття масових настроїв. Наукові підходи до вивчення та пояснення масових настроїв. Психофізіологічний підхід (Т. Ціген, В. Осипова, П. Вікторов, О. Чижевський). Соціальний підхід (Б. Паригін). Настрої з позицій теорії діяльності (О. Леонтьєв, Б. Додонов, А. Горячова, М. Макаров). «Масова людина» та масові

настрої. Вплив соціальних та історичних чинників на динаміку масових настроїв.

Тема 7. Масові рухи як стихійна організація мас

Загальна характеристика масових рухів. Джерела виникнення та соціально-психологічні функції масових рухів. Мотиви участі у масових рухах: емоційно-афективна, ціннісно-раціональна, традиційна мотивація. Умови та етапи розвитку масових рухів. Види та характеристика масових рухів.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2. МАСОВІ ПСИХОІНФОРМАЦІЙНІ ПРОЦЕСИ ТА ЯВИЩА

Тема 8-9. Депресивні масові психічні явища. Паніка

Депресивні масові психічні явища та їх загальна характеристика. Масова паніка як феномен психологічної депресії. Умови виникнення та механізми розповсюдження масової паніки. Інформація, дезінформація та чутки як каталізатори виникнення масової паніки. Запобігання та способи попередження масової паніки.

Тема 10. Агресія як масове психічне явище

Поняття агресії та основні критерії її визначення. Види агресії. Біологічні, психологічні та соціальні чинники агресії. Особливості масової агресії. Агресія як інстинкт. Агресія як драйв. Агресія як соціальний феномен. Агресія у сфері суспільної комунікації. Агресивна аудиторія та способи подолання масових агресивних настроїв.

Тема 11. Релігія

Витоки та соціально-психологічні функції релігії. Психологія віри та масова психологія. Поняття про релігійний культ та його загальна характеристика. Психологічні особливості релігійних дій. Мотиви звернення мас до релігії.

Тема 12-13. Мода в системі масових явищ

Сутність та психологічні особливості моди як явища. Мода як психологічний захист від звичаїв. Мода як масова комунікація. Мода

і наслідування. Мода як форма демонстрації власного «Я». Фактори та критерії модності. Семіотика моди. Механізми творення модного образу (образ модника-індивідуаліста, модника-сугестора). Процес та канали поширення моди. Соціально-психологічні функції моди. Мода як форма соціальної регуляції. Вплив моди на психологію мас.

Тема 14-15. Психологія реклами

Реклама у сфері масової комунікації. Психологічні аспекти впливу на масову свідомість. Психологія творення рекламних повідомлень. Символізація як процес, символ як інструмент рекламного впливу (реklamний образ, архетип, логотип). Архетипізація реклами на рівні мовних образів.

Тема 16-17. Маніпуляція масовою свідомістю

Зміст поняття «маніпуляції». Маніпулятивні технології в різних культурно-історичних умовах. Джерела та засоби маніпуляцій. Комплексні організаційні технології масового інформаційно-психологічного впливу. Технології таємного примусу особистості в масових інформаційних процесах.

Тема 18. Чутки у психології масової комунікації

Чутки у сучасному психоінформаційному полі. Масова комунікація та чутки. Різновиди чуток, їх загальна характеристика. Джерела, умови, технології та принципи творення чуток. Процеси інформаційного переродження чуток: згладжування, загострення, асиміляція. Протидія чуткам. Плітки.

ТЕМИ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ 1.

Маси та теорії елітизму

1. Зміст поняття «маси». Аналіз основних відомих теорій психології мас.
2. Масова свідомість та колективне несвідоме.
3. Поняття еліти (В. Парето). Теорії елітизму (Конфуцій, Платон, Аристотель, Н. Макіавеллі, Ф. Ніцше, Г. Моска, В. Парето (типи еліт за В. Парето: еліта лисиць, еліта левів), Р. Міхельс, Х. Ортега-і-Гасет та ін.). Критична концепція еліт Ч. Мілса.
4. Проблеми елітизму в сучасних мас-медіа.

Література

1. Канетти Э. Масса и власть : [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.koob.ru
2. Лебонн Г. Психология народов и масс : [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.koob.ru
3. Московичи С. Век толп. Исторический трактат по психологии масс / С. Московичи. – М. : Центр психологии и психотерапии, 1998. – 480 с.
4. Ольшанский Д. Психология масс / Д. Ольшанский. – СПб : Питер, 2002. – 368 с.
5. Ортега-і-Гасет Х. Бунт мас / Х. Ортега-і-Гасет // Ортега-і-Гасет Х. Вибрані твори. – К. : Основи, 1994. – С.15-139.
6. Психология масс : хрестоматия по социальной психологии / Д. Райгородский. – М. : Бахрах, 1998. – 591 с.
7. Райх В. Психология масс и фашизм / В. Райх : [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.pseudology.org/information/PsyhoMassFacism/index.htm>
8. Різун В. Маси : текст лекцій / В. Різун. – К. : Вид.-поліграф. центр «Київський університет», 2003. – 118 с.
9. Фрейд З. Психология масс и анализ человеческого Я / З. Фрейд // Диалог. – 1990. – № 12. – С. 102-122.
10. Хевеши М. Толпа, массы, политика : историко-философский очерк / М. Хевеши. – М., 2001. – 115 с.

11. Юнг К. Г. Об архетипах коллективного бессознательного / К. Г. Юнг // Юнг К. Г. Божественный ребенок : Аналитическая психология и воспитание : Сб. – М. : Олимп, ООО «Изд АСТ-ЛТД», 1997. – С. 248-290.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ 2.

Феномен лідерства. Лідер у масах

1. Феномен лідерства.
2. Лідер «за», «проти» чи «в» масах? Особливості співіснування лідерів та мас.
3. Індивідуальна психологія лідерства в аспекті масової психології.
4. Типи лідерів: «Апостол», «Випадковий фанатик», «Аутсайдер», «Диктатор» (за Г.Лебоном, Д.Ольшанським), «Авторитет», «Бунтівник», «Дивак», «Функціонер-маніпулятор» (за Т. Адорно).
5. Приклади лідерства в сучасному інформаційно-політичному просторі

Література

1. Канетти Э. Масса и власть : [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.koob.ru
2. Колесов В. Человек и толпа / В. Колесов. – М. : МПСИ, 2001. – 464 с.
3. Лебонн Г. Психология народов и масс : [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.koob.ru
4. Мананикова Е. Психология личности : учебное пособие / Е.Мананикова. – М., 2008. – 220 с.
5. Менегетти А. Психология лидера / А. Манегетти. – М : Онтопсихология, 2004. – 256 с.
6. Ольшанский Д. Психология масс / Д. Ольшанский. – Спб : Питер, 2002. – 368 с.
7. Психология лидерства : хрестоматия / сост. К. Сельченко. – М. : Харвест, 2004. – 368 с.
8. Хевеши М. Толпа, массы, политика : историко-философский очерк / М. Хевеши. – М., 2001. – 115 с.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ 3.

Психологія масової комунікації

1. Поняття масової комунікації, суть та роль у процесі інформаційної взаємодії соціальних груп.
2. Ефекти масової комунікації на індивідуальному та суспільному рівнях.
3. Методи психологічного впливу в масовій комунікації

Література

1. Браянт Дж. Основы воздействия СМИ / Дж. Браянт, С.Томпсон. – М. : Вильяме, 2004. – 432 с.
2. Винтерхофф-Шпурк П. Медиапсихология. Основные принципы / П.Винтерхофф-Шпурк. – Х. : Изд-во Гуманитарный Центр, 2007. – 288 с.
3. Зеленін В. По той бік правди: НЛП як зброя інформаційно-пропагандистської війни: навчальний посібник / В. Зеленін. – К. : Люта справа, 2015. – 384 с.
4. Зелинский С. Манипуляции массами и психоанализ. Манипулирование массовыми психическими процессами посредством психоаналитических методик / С. Зелинский. – СПб. : Издательско-Торговый Дом «Скифия», 2008. – 248 с.
5. Московічі С. Стратегії пропаганди і колективного навіювання / С. Московічі // Ї. – 2003. – №30. – С.46-61.
6. Почепцов Г. Теория коммуникаций / Г. Почепцов. – М. : Рефл-бук ; К. : Ваклер, 2001. – 656с.
7. Психология масс : хрестоматия по социальной психологии / Д. Райгородский. – М. : Бахрах, 1998. – 591 с.
8. Різун В. Загальна характеристика масовоінформаційної діяльності / В. Різун. – К., 2000. – 34 с.
9. Різун В. Лінгвістика впливу / В. Різун, Н. Непийвода, В. Корнеєв. – К. : ВПЦ «Київський університет», 2005. – 148 с.
10. Різун В. Теорія масової комунікації : підручник / В. Різун. – К. : Видавничий центр «Просвіта», 2008. – 260 с.
11. Фрейд З. Психология масс и анализ человеческого Я / З. Фрейд // Диалог. – 1990. – № 12. – С. 102-122.
12. Юнг К. Г. Аналитическая психология : теория и практика. Тавистокские лекции / К. Г. Юнг. – СПб. : Азбука-классика, 2007. – 240 с.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ 4.

Маси – культура – суспільство – ЗМІ

1. Соціально-масові явища в інформаційному суспільстві.
2. Масова людина та масова культура: проблеми інформаційної взаємодії.
3. Види та функції масової культури.
4. Вплив масової культури на особистість та суспільство.
5. ЗМІ та динаміка масових явищ (інформаційне висвітлення, вплив тощо)

Література

1. Белл Д. Социальные рамки информационного общества / Д.Белл : [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://lib.socio.msu.ru>
2. Гарднер Г. Искусство и наука влияния на взгляды людей / Г. Гарднер; ред. Э. Крайников ; пер.с англ. А.Н.Свирида. – М. : Вильямс, 2008. – 256 с.
3. Донченко О. Архетипи соціального життя і політика : глибинні регулятиви психополітичного провсякдення / О. Донченко, Ю. Романенко. – К. : Либідь, 2001. – 334 с.
4. Лебонн Г. Психология народов и масс : [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.koob.ru
5. Ортега-і-Гасет Х. Бунт мас / Х. Ортега-і-Гасет // Ортега-і-Гасет Х. Вибрані твори. – К. : Основи, 1994. – С.15-139.
6. Пітерс Дж. Слова на вітрі. Історія ідеї комунікації. / Дж. Пітерс. – К. : КМ Академія, 2004. – 302 с.
7. Психология масс : хрестоматия по социальной психологии / Д. Райгородский. – М. : Бахрах, 1998. – 591 с.
8. Різун В. Маси : текст лекцій / В. Різун. – К. : Вид.-поліграф. центр «Київський університет», 2003. – 118 с.
9. Уорд Л. Психические факторы цивилизации / Л. Уорд. – Спб. : Питер, 2002. – 352 с.

Завдання:

1. Напишіть есе про масову культуру студентства (розгляньте у цьому ракурсі психологію масової культури вашої групи). Які масові психологічні процеси ви помітили у поведінці групи?

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ 5.

Масові політичні настрої

1. Масові політичні настрої, їх природа (масові настрої як сигнал, оцінка, прагнення). Суб'єкт масових політичних настроїв.
2. Особливості виникнення та розвитку.
3. Основні види та функції масових політичних настроїв.
4. Механізми впливу та практика прогнозування масових політичних настроїв

Література

1. Артемов Г. Политическая социология : [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.gumer.info/bibliotek_Buks/Sociolog/artem/07.php
2. Васютинський В. Психологія влади в інтерактивному дискурсі / В. Васютинський // І. – 2003. – №30. – С.62-79.
3. Гуревич П. Политическая психология : учебное пособие для студентов вузов / Гуревич П.С. – М. : ЮНИТИ-ДАНА, 2008. – 543 с.
4. Донченко О. Архетипи соціального життя і політика : глибинні регулятиви психополітичного провсаякдення / О. Донченко, Ю. Романенко. – К. : Либідь, 2001. – 334 с
5. Канетти Э. Масса и власть : [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.koob.ru
6. Канетти Э. Монстр власти / Э. Канетти, С. Московичи. – М, 2009. – 240 с.
7. Лебонн Г. Психология народов и масс : [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.koob.ru
8. Психология лидерства : хрестоматия / сост. К. Сельченко. – М. : Харвест, 2004. – 368 с.
9. Сороченко Энциклопедия методов пропаганды. Как нас обрабатывают СМИ, политики и реклама : [Елетронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.gumer.info/bibliotek_Buks/Psihol/Article/Soroch_MetPropag.php
10. Хевеши М. Толпа, массы, политика : историко-философский очерк / М. Хевеши. – М., 2001. – 115 с.
11. Цветнов А. Управление социально-политическими процессами : технология избирательных кампаний, лоббирования,

общественной деятельности / А. Цветнов. – СПб. : Азбука, 1996. – 546 с.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ 6.

Масові рухи як стихійна організація мас

1. Загальна характеристика масових рухів. Види та характеристика масових рухів.
2. Джерела виникнення та соціально-психологічні функції масових рухів.
3. Мотиви участі у масових рухах: емоційно-афективна, ціннісно-раціональна, традиційна мотивація.
4. Умови та етапи розвитку масових рухів.

Література

5. Артемов Г. Политическая соціологія : [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.gumer.info/bibliotek_Buks/Sociolog/artem/07.php
6. Васютинський В. Психологія влади в інтерактивному дискурсі / В. Васютинський // І. – 2003. – №30. – С.62-79.
7. Гуревич П. Политическая психология : учебное пособие для студентов вузов / Гуревич П.С. – М. : ЮНИТИ-ДАНА, 2008. – 543 с.
8. Донченко О. Архетипи соціального життя і політика : глибинні регулятиви психополітичного провсьякдення / О. Донченко, Ю. Романенко. – К. : Либідь, 2001. – 334 с
9. Канетти Э. Масса и власть : [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.koob.ru
10. Канетти Э. Монстр власти / Э. Канетти, С. Московичи. – М, 2009. – 240 с.
11. Лебонн Г. Психология народов и масс : [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.koob.ru
12. Психология лидерства : хрестоматия / сост. К. Сельченков. – М. : Харвест, 2004. – 368 с.
13. Сороченко Энциклопедия методов пропаганды. Как нас обрабатывают СМИ, политики и реклама : [Елетронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.gumer.info/bibliotek_Buks/Psihol/Article/Soroch_MetPropag.php

14. Хевеши М. Толпа, массы, политика : историко-философский очерк / М. Хевеши. – М., 2001. – 115 с.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ 7.

Масово-психологічні атаки. Поняття інформаційних війн

1. Поняття масово-психологічної атаки.
2. Загальна характеристика псі-атак із погляду дієвості, створення образу, вибору засобів та об'єкта нападу.
3. Інформаційні війни як цикл псі-атак.
4. Концепції інформаційно-психологічних війн (теорія гегемонії А. Грамши, теорія молекулярної агресії, теорія комунікативного резонансу, теорія конфлікту культурних спільнот С.Хантінгтона та ін.)

Література

1. Зеленін В. По той бік правди: НЛП як зброя інформаційно-пропагандистської війни: навчальний посібник / В. Зеленін. – К. : Люта справа, 2015. – 384 с.
2. Зелинский С. Анализ массовых манипуляций в России. Анализ задействования манипулятивных методик управления массами в исследовании деструктивности современной эпохи на примере России. Психоаналитический подход / С. Зелинский. – СПб. : Издательско-Торговый Дом «Скифия», 2008. – 280 с.
3. Панарин И. Технология информационной войны / И. Панарин. – М. : КСП+, 2003. – 320 с.
4. Петрик В. Сучасні технології та засоби маніпулювання свідомістю, ведення інформаційних війн і спеціальних інформаційних операцій : навч. посіб. / В. Петрик, О. Штоквиш. – К. : Росава, 2006. – 208 с.
5. Почепцов Г. Информационные войны. Основы военно-коммуникативных исследований / Г. Почепцов. – К. , 1999.
6. Прокофьев В. Тайное оружие информационной войны : атака на подсознание / В. Прокофьев. – М. : Синтег, 2003. – 408 с.
7. Психология масс : хрестоматия по социальной психологии / Д. Райгородский. – М. : Бахрах, 1998. – 591 с.
8. Різун В. Лінгвістика впливу / В. Різун, Н. Непийвода, В. Корнеєв. – К. : ВПЦ «Київський університет», 2005. – 148 с.

9. Різун В. Теорія масової комунікації : підручник / В. Різун. – К. : Видавничий центр «Просвіта», 2008. – 260 с.
10. Фрейд З. Психология масс и анализ человеческого Я / З. Фрейд // Диалог. – 1990. – № 12. – С. 102-122.
11. Юнг К. Г. Аналитическая психология : теория и практика. Тавистокские лекции / К. Г. Юнг. – Спб. : Азбука-классика, 2007. – 240 с.

ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

Самостійна робота студентів включає опрацювання теоретичних основ лекційного матеріалу, вивчення окремих питань, що не були розглянуті в курсі лекцій, підготовку до практичних занять, яка передбачає, зокрема, виконання системи вправ практичного (аналітичного) та творчого характеру та конспектування статей.

Ефективність самостійної роботи студента викладач виявляє на практичних заняттях, під час тематичного тестування і відбиває в загальній оцінці за тему.

Тема 1. «Психологія мас» як навчальна дисципліна

1. Дайте визначення понять: натовп, маси, масова психологія, масова свідомість, несвідоме (індивідуальне та колективне), архетипи, масові настрої, масові рухи, масова поведінка, масові психічні явища, масова комунікація.
2. Складіть невеликий візуалізований глосарій до курсу «Психологія мас».
3. Зробіть теку цитат відомих психологів, журналістів, політиків минулого та сучасності про маси та психологію масової комунікації.

Тема 2. Маси та натовп у теорії психології мас

1. Підготуйте презентацію про маси у наукових концепціях. Спробуйте на прикладах показати, у чому ви вбачаєте спільне та відмінне між масами, масою та натовпом. Як трактують маси різні вчені?
2. Наведіть приклад із друкованих, радіо- чи телевізійних ЗМІ, де йдеться про маси / масу / натовп. Проаналізуйте, чи правильно вживають журналісти ці поняття.
3. Проаналізуйте основні підходи до аналізу масової поведінки у натовпі.
4. Як відбувається трансформація індивідуальної свідомості та поведінки в умовах натовпу? Покажіть роль індивідуального та колективного несвідомого у цьому, проілюструйте прикладами з історії та сучасності мас.

5. Чи можна, на ваш погляд, керувати поведінкою мас? Кому з політиків це вдається найкраще і який стиль вони для цього обрали?

Тема 3. Психологічні аспекти масової поведінки

1. Дайте визначення поняттю масової поведінки.
2. Наведіть приклади, коли маси діють під впливом страху. Чому в умовах Помаранчевої революції та Майдану маси не були повністю керовані страхом?
3. Вкажіть, які забобони (з життя студентської маси) впливають на вашу поведінку? Підготуйте презентацію та поясніть ці явища з позиції психології мас.
4. Чи є поведінка маси стереотипною? Які стереотипи формують комунікацію у масі?
5. Проаналізуйте поведінку російських фанатів на чемпіонаті Євро-2016 під час матчу збірних Росії та Англії 11 червня 2016 <https://www.youtube.com/watch?v=IO168NcoqNc>. Чому, на ваш погляд, відбулася масова бійка? Як висвітлювали цю подію українські, російські та західні (англійські, французькі і т.д.) медіа?

Тема 4. Масові настрої

1. У чому особливості, на ваш погляд, масових настроїв? Які фактори ви можете означити, які би впливали на масові настрої?
2. Спробуйте окреслити поняття масової людини. Як співвідносяться «масова людина» та масові настрої?
3. Наведіть приклад (можна із власного досвіду), коли людина є не індивідуальністю, а частиною маси і не спроможна протистояти масовим психологічним явищам?

Тема 5. Масові рухи як стихійна організація мас

1. Чи брали ви коли-небудь участь у демонстраціях, маршах, парадах, революціях і т.д. Як ви оцінюєте ваші настрої? Що спонукало вас брати участь у масових рухах?
2. Зробіть аналіз масових рухів минулого та сучасності. Чи помітили ви закономірності їх розвитку?

3. Чи завжди масові рухи містять масові сутички чи інші негативні явища? Чи можете ви навести приклади, коли масові рухи закінчуються сутичками і коли – ні?
4. Зробіть аналіз / огляд останніх масових рухів та викладіть це у відповідному журналістському жанрі.

Тема 6. Депресивні масові психічні явища. Паніка

1. Наведіть приклади масової депресії.
2. Чи доводилося вам спостерігати за масовою панікою? Які події / дії цьому зазвичай передують?
3. Чи відомі вам факти, коли інформація ставала причиною масової паніки?
4. Як діяти журналістам, що опинилися в епіцентрі панічної маси: сформулюйте власні рекомендації, опираючись на знання психології мас.

Тема 7. Агресія як масове психічне явище

1. Чи можна ефективно протидіяти агресії в масах? Чи може це зробити поліція?
2. Відомо, що агресивні дії найчастіше опиняються в кадрах журналістів і приносять непогані рейтинги переглядів. Чи можете пояснити це явище? Чому негативно маркована інформація «подобається» масовій аудиторії більше за позитивну?
3. Спробуйте проаналізувати агресивну поведінку індивідів / маси у сфері суспільної комунікації. Чим це продиктовано?

Тема 8. Релігія

1. Проаналізуйте релігійну тематику (наприклад, інформацію про найближчі релігійні свята) у волинських та / або всеукраїнських ЗМІ. Що ви помітили? Яких тем журналісти уникають?
2. Які релігійні видання вам відомі? Проаналізуйте з позицій психології мас одну з публікацій у такому виданні?
3. Проаналізуйте агітаційну інформацію у релігійних медіа. Як би ви охарактеризували контент таких видань? Які жанри використано у цих виданнях?

Тема 9. Мода в системі масових явищ

1. Напишіть есе про моду, модників, модні явища.
2. Проведіть соціологічне опитування серед обраної вами аудиторії (наприклад, студентства) про фактори, які роблять їх модними.
3. Охарактеризуйте одну з модних телепередач (напр., «Моду народу!», «Ікона стилю», «Козирне життя», «Поверніть мені красу» тощо). Порівняйте з тими, які виходять за кордоном.
4. Подивіться фільми про моду та відомих модельєрів (перелік можна знайти за посиланням: http://secondstreet.ru/blog/kino_o_mode/50-luchshih-filmov-i-video-peredach-o-mode.html). Охарактеризуйте один із фільмів на предмет моди як масового / індивідуального явища. Які аспекти психології модності та моди як комунікації тут показано?
5. Знайдіть у мережі репортажі з першого показу мод у Луцьку (червень 2016): <http://www.volynpost.com/news/70457-najstylnishyj-feshn-vechir-z-andre-tanom-u-lucku>.
6. Візьміть інтерв'ю у волинського модельєра.

Тема 10. Психологія реклами

1. Проведіть експеримент, як реклама впливає на ваших однокласників. Змонтуйте про це невеликий сюжет.
2. Наведіть приклади невдалих рекламних кампаній, які не розраховували вплив на масову аудиторію.

Тема 11. Маніпуляція масовою свідомістю

1. У чому для вас полягає зміст поняття «маніпуляції»?
2. Назвіть маніпулятивні технології в різних культурно-історичних умовах.
3. Як ЗМІ маніпулюють фактами? Чи завжди ви можете це відслідкувати?
4. Доведіть або спростуйте тезу про те, що медіаграмотність населення (загальна тенденція навчити бачити й розпізнавати вплив медіа на аудиторію) є безрезультатною з огляду на психологію мас і несвідомі процеси, які беруть у цьому участь.

Тема 12. Чутки у психології масової комунікації

1. Знайдіть усі відомі визначення чуток у сучасному психоінформаційному полі.

2. Як взаємодіють чутки та мас-медіа? Пригадайте «газетні качки» та їх особливості. Чи вважаєте ви, що чутки здатні надати нового етапу розвитку сучасним медіа?
3. Які найбільш поширені в українському та / або світовому інформаційному просторі чутки ви можете пригадати? Які процеси проходить така неперевірена інформація?
4. Як, на ваш погляд, відбувається «згладжування» чуток в українському медіапросторі? Чи помічали ви цей процес? Чи відбувається це публічно?
5. Які умови необхідні для того, аби чутки були на стадії загострення? Що спільного між загостренням чуток та «підігріванням теми»? Чи можна вважати ці процеси ідентичними / взаємозалежними / випадковими?
6. Проаналізуйте чутки про Надію Савченко та її повернення в сучасному медіапросторі. Власні спостереження представте у вигляді презентації.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна:

1. Зеленін В. По той бік правди: НЛП як зброя інформаційно-пропагандистської війни: навчальний посібник / В. Зеленін. – К. : Люта справа, 2015. – 384 с.
2. Зелинский С. Манипуляции массами и психоанализ. Манипулирование массовыми психическими процессами посредством психоаналитических методик / С. Зелинский. – СПб. : Издательско-Торговый Дом «Скифия», 2008. – 248 с.
3. Канетти Э. Масса и власть : [Электронный ресурс]. – Режим доступа : www.koob.ru
4. Лебонн Г. Психология народов и масс : [Электронный ресурс]. – Режим доступа : www.koob.ru
5. Маккей Ч. Наиболее распространенные заблуждения и безумства толпы / Ч. Маккей. – М. : Изд. дом «Альпина», 1998. – 333 с.
6. Московичи С. Век толп. Исторический трактат по психологии масс / С. Московичи. – М. : Центр психологии и психотерапии, 1998. – 480 с.
7. Назаретян А. Агрессивная толпа, массовая паника, слухи / А. Назаретян. – СПб : Питер, 2003. – 192 с.
8. Ольшанский Д. Психология масс / Д. Ольшанский. – СПб : Питер, 2002. – 368 с.
9. Ортега-і-Гасет Х. Бунт мас / Х. Ортега-і-Гасет // Ортега-і-Гасет Х. Вибрані твори. – К. : Основи, 1994. – С.15-139.
10. Почепцов Г. Теория коммуникаций / Г. Почепцов. – М. : Рефл-бук ; К. : Ваклер, 2001. – 656 с.
11. Психология масс : хрестоматия по социальной психологии / Д. Райгородский. – М. : Бахрах, 1998. – 591 с.
12. Райх В. Психология масс и фашизм / В. Райх : [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://www.pseudology.org/information/PsyhoMassFacism/index.htm>
13. Рейнгольд Г. Умная толпа : новая социальная революция / Г. Рейнгольд. – М. : Фаир-пресс, 2006. – 416 с.
14. Різун В. Маси : текст лекцій / В. Різун. – К. : Вид.-поліграф. центр «Київський університет», 2003. – 118 с.

15. Різун В. Теорія масової комунікації : підручник / В. Різун. – К. : Видавничий центр «Просвіта», 2008. – 260 с.
16. Фрейд З. Психология масс и анализ человеческого Я / З. Фрейд // Диалог. – 1990. – № 12. – С. 102-122.
17. Хевеши М. Толпа, массы, политика : историко-философский очерк / М. Хевеши. – М., 2001. – 115 с.

Додаткова:

1. Абдеев Р. Философия информационной цивилизации / Р. Абдеев. – М. : Владос, 1994. – 336 с.
2. Аброзе Е. Мода в динамике культурных процессов Европы / Е. Аброзе. – СПб. : Нестор, 2005. – 130 с.
3. Адорно Т. Типы и синдромы. Методологический подход / Т. Адорно // Социол. исследования. – 1993. – № 3. – С. 75-85.
4. Аронсон Э. Эпоха пропаганды. Механизмы убеждения, повседневное использование и злоупотребление / Э. Аронсон, Э. Пратканис. – СПб. : Прайм – еврознак, 2003. – 384 с.
5. Артемов Г. Политическая социология : [Электронный ресурс]. – Режим доступа : http://www.gumer.info/bibliotek_Buks/Sociolog/artem/07.php
6. Балдано И. Мода XX века : энциклопедия / И. Балдано. – М. : ОЛМА-пресс, 2002. – 399 с.
7. Барт Р. Система Моды : статьи по семиотике культуры / Р. Барт ; пер. с фр., вступ. ст. и сост. С. Зенкин. – М. : Изд-во им. Сабашниковых, 2003. – 512 с.
8. Белл Д. Социальные рамки информационного общества / Д. Белл : [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://lib.socio.msu.ru>
9. Бодрийяр Ж. Система вещей / Ж. Бодрийяр. – М. : Рудомино, 2001. – 218 с.
10. Браянт Дж. Основы воздействия СМИ / Дж. Браянт, С. Томпсон. – М. : Вильяме, 2004. – 432 с.
11. Васютинський В. Психологія влади в інтерактивному дискурсі / В. Васютинський // І. – 2003. – №30. – С.62-79.
12. Винтерхофф-Шпурк П. Медиапсихология. Основные принципы / П. Винтерхофф-Шпурк. – Х. : Изд-во Гуманитарный Центр, 2007. – 288 с.
13. Гарднер Г. Искусство и наука влияния на взгляды людей / Г. Гарднер; ред. Э. Крайников ; пер.с англ. А.Н.Свирида. – М. :

- Вильямс, 2008. – 256 с.
14. Гофман А. Мода и люди. Новая теория моды и модного поведения / А. Гофман. – М. : Агентство «Издательский сервис», Изд-во «ГНОМ и Д», 2000. – 232 с.
  15. Гуревич П. Бессознательное как фактор культурной динамики / П. Гуревич // Вопросы философии. – 2000. – № 10. – С. 37-41.
  16. Гуревич П. Политическая психология : учебное пособие для студентов вузов / Гуревич П.С. – М. : ЮНИТИ-ДАНА, 2008. – 543 с.
  17. Дацаківська О. Маніпуляція як легітимаційна технологія / О.Дацаківська // Ї. – 2003. – № 30. – С. 122-131.
  18. Донченко О. Архетипи соціального життя і політика : глибинні регулятиви психополітичного провскадження / О. Донченко, Ю.Романенко. – К. : Либідь, 2001. – 334 с.
  19. Доценко Е. Манипуляция : психологическое определение понятия / Е. Доценко // Психологический журнал. – 1993. – № 4. – С.14-23.
  20. Доценко Е. Механизмы межличностной манипуляции / Е.Доценко // Вестник Московского университета. Серия 14. Психология. – 1993. – № 4. – С.95-101.
  21. Ермаков Ю. Манипуляция личностью : Смысл, приемы, последствия / Ю. Ермаков. – Екатеринбург, 1995. – 554 с.
  22. Зелинский С. Анализ массовых манипуляций в России. Анализ задеирования манипулятивных методик управления массами в исследовании деструктивности современной эпохи на примере России. Психоаналитический подход / С. Зелинский. – СПб. : Издательско-Торговый Дом «Скифия», 2008. – 280 с.
  23. Калина Н. Основы психоанализа / Н. Калина. – М. : Рефл-бук, К. : Ваклер, 2001. – 352 с.
  24. Канетти Э. Монстр власти / Э. Канетти, С. Московичи. – М, 2009. – 240 с.
  25. Кара-Мурза С. Манипуляция сознанием / С. Кара-Мурза. – К. : Оріяни, 2006. – 528 с.
  26. Килошенко М. Психология моды : теоретический и прикладной аспекты / М. Килошенко. – СПб. : СПГУТ, 2001. – 192 с.
  27. Кирчів А. Маніпуляція і національна безпека / А. Кирчів // Ї. – 2003. – №30. – С. 54-71.

28. Колесов В. Человек и толпа / В. Колесов. – М. : МПСИ, 2001. – 464 с.
29. Концен П. Фанатизм. Психоанализ этого ужасного явления / П. Концен. – Х. : Гуманитарный центр, 2011. – 376 с.
30. Левчук Л. Психоаналіз : історія, теорія, мистецька практика / Л. Левчук. – К. : Либідь, 2002. – 255 с.
31. Мананикова Е. Психология личности : учебное пособие / Е. Мананикова. – М., 2008. – 220 с.
32. Мединська Ю. Колективне несвідоме як глибинна детермінанта етнічного менталітету / Ю. Мединська // Психологія і суспільство. – 2004. – № 2. – С. 50-117.
33. Манегетти А. Психология лидера / А. Манегетти. – М. : Онтопсихология, 2004. – 256 с.
34. Московічі С. Стратегії пропаганди і колективного навіювання / С. Московічі // І. – 2003. – №30. – С.46-61.
35. Мун Я. Уйти из толпы. Толпа правит, но исключительность ведет / Я. Мун. – М. : Карьера-Пресс, 2012. – 372 с.
36. Назаров М. Массовая коммуникация в современном мире : методология анализа и практика исследований / М. Назаров. – М, 2000. –
37. Панарин И. Технология информационной войны / И. Панарин. – М. : КСП+, 2003. – 320 с.
38. Петрик В. Сучасні технології та засоби маніпулювання свідомістю, ведення інформаційних війн і спеціальних інформаційних операцій : навч. посіб. / В. Петрик, О. Штоквиш. – К. : Росава, 2006. – 208 с.
39. Пітерс Дж. Слова на вітрі. Історія ідеї комунікації. / Дж. Пітерс. – К. : КМ Академія, 2004. – 302 с.
40. Поликарпова Е. Аксиологические функции масс-медиа в современном обществе / Е. Поликарпова. –
41. Почебут Л. Социальные общности. Психология толпы социума, этноса / Л. Почебут. – СПб : Петербург-XXI век, 2005. – 284 с.
42. Почепцов Г. Информационные войны. Основы военно-коммуникативных исследований / Г. Почепцов. – К. , 1999.
43. Прокофьев В. Тайное оружие информационной войны : атака на подсознание / В. Прокофьев. – М. : Синтег, 2003. – 408 с.
44. Психологические операции и противодействие им. – М. : Рефл-бук, 1993. – 354 с.

45. Психология лидерства : хрестоматия / сост. К. Сельченко. – М. : Харвест, 2004. – 368 с.
46. Расторгуев С. Информационная война / С. Расторгуев. – М., 1998. – 243 с.
47. Різун В. Загальна характеристика масовоінформаційної діяльності / В. Різун. – К., 2000. – 34 с.
48. Різун В. Лінгвістика впливу / В. Різун, Н. Непийвода, В. Корнєєв. – К. : ВПЦ «Київський університет», 2005. – 148 с.
49. Сороченко Энциклопедия методов пропаганды. Как нас обрабатывают СМИ, политики и реклама : [Електронний ресурс]. – Режим доступу : [http : // www.gumer.info / bibliotek_Buks / Psihol / Article / Soroch_MetPropag.php](http://www.gumer.info/bibliotek_Buks/Psihol/Article/Soroch_MetPropag.php)
50. Уорд Л. Психические факторы цивилизации / Л. Уорд. – СПб. : Питер, 2002. – 352 с.
51. Фрейд З. Введение в психоанализ. Лекции / З. Фрейд. – М. : Наука, 1989. – 456 с.
52. Фрейд З. Некоторые типы характеров из психоаналитической практики / З. Фрейд // Классический психоанализ и художественная литература / Сост и общ. ред. В. Лейбина. – СПб. : Питер, 2002. – С. 47-70.
53. Цветнов А. Управление социально-политическими процессами : технология избирательных кампаний, лоббирования, общественной деятельности / А. Цветнов. – СПб. : Азбука, 1996. – 546 с.
54. Шуровьески Дж. Мудрость толпы / Дж. Шуровьески. – М. : ООО «И.Д.Вильяме», 2007. – 304 с.
55. Юнг К. Г. Аналитическая психология : теория и практика. Тавистокские лекции / К. Г. Юнг. – СПб. : Азбука-классика, 2007. – 240 с.
56. Юнг К. Г. Об архетипах коллективного бессознательного / К. Г. Юнг // Юнг К. Г. Божественный ребенок : Аналитическая психология и воспитание : Сб. – М. : Олимп, ООО «Изд АСТ-ЛТД», 1997. – С. 248-290.
57. Юнг К. Г. Психологические типы / К. Г. Юнг. – СПб : Азбука, 2001. – 736 с.

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ЗНАНЬ ТА ВМІНЬ СТУДЕНТІВ

Якість роботи студента протягом семестру визначається такими видами контролю:

Поточний контроль (40 балів). Здійснюється шляхом систематичного фронтального та індивідуального опитування, виконання студентом завдань для самостійної роботи, самоостійне вивчення тем, відвідування лекцій та участь у дискусіях, обговореннях найважливіших питань, винесених на практичні / семінарські заняття.

Поточний контроль поділяється на:

1. вхідний контроль (5 балів), який має на меті виявити загальну ерудицію та знання студента.
2. відвідування лекційного курсу (5 балів),
3. участь в обговореннях та дискусіях на практичних заняттях (15 балів). Оцінюється
  - повнота та різнобічність висвітлення теоретичного матеріалу,
  - вичерпність відповідей,
  - здатність відстоювати свою позицію у дискусії,
  - аргументована точка зору на пропоновані до розгляду питання,
  - теоретична підготовка (опрацювання основної та додаткової літератури до практичного заняття),
  - навчальна активність протягом пари.
4. виконання завдань і тем, винесених на самостійне опрацювання (15 балів)

Проміжний контроль (20 балів) передбачає виконання індивідуальних завдань. Завдання для індивідуальної роботи студента покликані активізувати його творчі задатки, вміння синтезувати та систематизувати навчальний матеріал, аналітично і творчо мислити, розвиватися професійно, успішно та впевнено застосувати набуті теоретичні знання на практиці. Цього можна досягнути завдяки

- спрямуванню на особистісний рівень студента (завдання готується та виконується виключно індивідуально),

- спрямуванню на розкриття індивідуального рівня через колективний (робота в міні-групах, командах, колективних проектах).

Модульний контроль (40 балів). Модульний контроль передбачає проведення модульних контрольних робіт відповідно до кількості змістових модулів дисципліни. Після вивчення змістового модуля № 1, студенти пишуть модульну контрольну роботу № 1, відповідно – після змістового модуля № 2 – модульну контрольну роботу № 2.

Кожна модульна контрольна робота має питання та завдання до виконання практичного характеру. Вона розрахована на два рівні складності. Перший рівень має на меті виявити загальну теоретичну підготовку студента та рівень засвоєння ним навчального матеріалу. Завдання першого рівня складності оцінюються за шкалою 1 бал за правильну відповідь. Завдання другого рівня складності носять не відтворювальний, а більш творчий характер. Модульне контрольне завдання другого рівня складності оцінюється за шкалою 2 бали за повністю розкриті питання, при цьому враховуються такі показники:

- рівень засвоєння та критичного мислення у пропонованій проблематиці,
- загальний рівень ерудованості з питань, що пропонуються до виконання,
- рівень оперування термінологічним апаратом,
- рівень аналітизму та особистих прогнозів,
- творчий підхід,
- культура писемного мовлення.

Максимальна кількість балів, яку може набрати студент за виконання завдань однієї модульної контрольної роботи, становить 20 балів. Розподіл балів у межах модульного контролю виглядає так:

- Модульна контрольна робота № 1. – 20 балів,
- Модульна контрольна робота № 2. – 20 балів.

Підсумковий контроль. Підсумковий контроль є результатом складання балів поточного (40), проміжного (20) та модульного форм контролю (40). Максимальна кількість отриманих студентом балів у підсумку вивчення курсу становить 100 балів. При цьому підсумковий контроль має таку градацію

Оцінка в балах	Оцінка за національною шкалою	Оцінка за шкалою ECTS	
		Оцінка	Пояснення
90 – 100	Відмінно	A	Відмінно
82 – 89	Добре	B	Вище середнього рівня
75 – 81		C	Загалом хороша робота
67 – 74	Задовільно	D	Непогано
60 – 66		E	Виконання відповідає мінімальним критеріям
1 – 59	Незадовільно	FX	Необхідне перескладання

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
СТРУКТУРА КУРСУ	5
ОПИС НАВЧАЛЬНОГО КУРСУ	7
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1. ТЕОРІЯ МАС ТА МАСОВОЇ ПОВЕДІНКИ.....	8
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2. МАСОВІ ПСИХОІНФОРМАЦІЙНІ ПРОЦЕСИ ТА ЯВИЩА.....	9
ТЕМИ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ.....	11
ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ.....	19
РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА.....	24
КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ЗНАНЬ ТА ВМІНЬ СТУДЕНТІВ.....	29

Кошелюк Олена Василівна

Психологія мас
навчально-методичні матеріали з курсу

Друкується в авторській редакції

Формат 60x84/16. Папір офс. Гарн. «Таймс».
Умовн. друк. арк. 3. Обл.-друк.арк. 3,75
Тираж 100 прим. Зам. № 201.

